

Hva kan gamle kirker brukes til?

*Kirkeretten - muligheter eller
begrensninger?*

Norsk kirkebyggkonferanse 02.09.2008
Gunnar Rønnestad
Assisterende stiftsdirektør
Stavanger bispedømmekontor

Kirkelovens definisjon av "kirke"

Kirkeloven § 17

- Med kirke menes soknekirke eller kapell som er godkjent av Kongen eller departementet, eller som er kirke fra gammelt av.
- Kirkelovens godkjenningsordninger gjelder bare for bygg som faller inn under kirkeloven § 17:
  - Godkjente kirkebygg
  - Bygg som er kirke fra gammelt av
  - Vigsling alene er ikke tilstrekkelig

Bruksendring i kirkebygget

- Regler for bruk av kirken

- Fastsatt av Kirkemøtet 15. november 1991 med hjemmel i kgl. res. av 25. oktober 1991 nr. 674 om delegering av myndighet til Kirkemøtet etter Grunnlovens § 16.

- Så langt de passer, får reglene også anvendelse på andre kirker og på lokaler som er innviet til permanent eller midlertidig kirkelig bruk, samt kapeller.

Bruksendring i kirkebygget

- Hovedbestemmelser for bruk av kirken
  - Bruken av kirken er underlagt biskopens tilsynsmyndighet
  - Kirken er innviet til bruk for gudstjenester og kirkelige handlinger og skal gjennom sin bruk tjene til Guds ære og menighetens oppbyggelse
  - Kirken med tilbehør skal behandles forsvarlig og med respekt
  - Kirken må ikke brukes til politisk møte eller virksomhet
  - Kirken må ikke brukes til kommersielle formål⁴

Endring av eksisterende kirkebygg

Kirkeloven § 18

- Forvaltningen av kirkene hører under kirkelig fellesråd, med mindre annet er bestemt av departementet.
  - Kirkelig fellesråd søker om endringer i og av kirkebygget.
  - En ombygging som ikke ønskes av Kirkelig fellesråd, vil ikke bli gjennomført

Endring av eksisterende kirkebygg

- Kirkeloven § 18

- Anskaffelse og avhendelse av kirkens inventar og utstyr skal godkjennes av biskopen.
  - Grensen mellom anskaffelse og ombygging
- Den enkelte biskops vurdering blir sentral og avgjørende
  - Ingen klagerett til departementet
  - Riksantikvaren kan ikke overprøve vedtaket, men kan frede kirkebygget

Endring av eksisterende kirkebygg

- Kirkeloven § 21

- Oppføring, ombygging, utvidelse og nedleggelse av kirke skal godkjennes av departementet
  - Myndigheten ble i 2000 delegert fra departementet til biskopene
  - Gjelder alle rom i kirkebygget
  - Gjelder også utvendige endringer
- Biskopens vedtak kan påklages til kirke departementet

Endring av eksisterende kirkebygg

- Utvidelse etter kirkeloven § 21:
  - Enhver form for tilbygg og påbygg
    - En rullestolrampe vil normalt anses som et tilbygg
- Ombygging etter kirkeloven § 21:
  - Enhver endring i kirkens faste struktur
    - F.eks. nytt toalettanlegg, installasjon av sprinkleranlegg, nye vinduer, endring av galleriet for tilpassing av nytt orgel og ommøblering/flytting av fast inventar som f.eks. benker, prekestol, alterring, alter og orgel
    - For kirker bygget i eller før 1850 og listeførte kirker bygget etter 1850 regnes også skifting av kledning som ombygging

Endring av eksisterende kirkebygg

- Biskopens vurdering er ikke endelig
  - Klagerett til kirke departementet
    - 3-ukers klagefrist
    - Rettslig klageinteresse gir klagerett
    - Interessegrupper har rettslig klageinteresse
    - Riksantikvaren har klagerett for fredede og listeførte kirker
- Kommunal søknadsprosess kommer i tillegg
  - Byggesak
  - Regulerings sak

Riksantikvarens rolle

Middelalderkirker

- Ombygginger, utvidelser og inventaranskaffelser/ avhendelser knyttet til fredete kirker, skal godkjennes av Riksantikvaren etter kulturminneloven
  - Kommer i tillegg til biskopens godkjenning

Listeførte kirker

- Ombygginger, utvidelser og inventaranskaffelser/ avhendelser knyttet til verneverdige kirker bygget i perioden 1650-1850 og listeførte kirker bygget etter 1850 skal forelegges Riksantikvaren for vurdering.

Muligheter eller begrensninger

- Muligheter

- Regelverket er skjønnsmessig og fleksibelt
- Stor grad av skjønn

- Begrensninger

- Fellesrådets vurderinger
- Biskopens vurderinger
- Departementets vurderinger i klagesaker
- Riksantikvarens vurderinger og fredningsrett